YÜKSEKÖĞRETİMDE ZORUNLU DERSLER VERİMLİ Mİ?

Prof. Dr. Tahir Balcı

2547 Sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 5/i. maddesinde "Yükseköğretim kurumlarında, Atatürk ilkeleri ve inkılap Tarihi, Türk dili, yabancı dil zorunlu derslerdendir" denmektedir. Bu derslerin amacı, içeriklerinde mevcuttur. Bu kısa yazıda söz konusu derslerin amacına ulaşıp ulaşmadığı, ulaşmıyorsa nedenleri üzerinde durulacaktır.

Yaptığımız bir söyleşide öğrencilerimizin Türk dili dersiyle ilgili görüşlerini almak üzere şu sorular yöneltildi: *Derse severek katıldınız mı, dersi ciddiye aldınız mı, yoksa yük olarak mı gördünüz? Ders verimli oldu mu? Ders kaldırılsın mı?*

Ağırlıklı görüşler şöyle: Derse severek katılım söz konusu değil. Bu durum dersin gereksiz bir yük olarak görülmesine neden olmaktadır. Ancak dersi yük olarak görmek ciddiye alınmayacağı anlamına gelmemektedir. Ne var ki öğrenciler dersi geçmek zorunda oldukları için ciddiye almaktadır. Dersin verimli olduğunu söyleyen neredeyse yok. Dersin kaldırılmasını / kalmasını isteyenler eşit ağırlıkta; fakat kalmasını isteyenler yararını gördükleri için değil, not ortalamalarını yükseltmeye yaradığı için bunu istediklerini belirtmişlerdir.

NEDEN VERİMSİZ?

Peki bu dersler neden verimsiz olmaktadır, neden yerine getirilmesi zorunlu bir formalite gibi görülmektedir? Bizce sorun derslerin planlanması ve yürütülmesi ile ilgilidir. Çözüm, birimlerindeki eğitim-öğretimin verimliliğinden sorumlu olan anabilim dalı başkanlarının öncelikli görevi olduğundan, planlama ve yürütme işi de anabilim dalı başkanlığının ve kurulunun yetkisinde olmalıdır.

Konuyu örneklendirelim: ÇÜEF Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı'nda Türk Dili dersinin amacına ulaşmadığı saptanmış, dolayısıyla dersin kendi bünyesindeki genel dilbilim uzmanı bir öğretim üyesince verilmesi kararlaştırılmıştır. İşte sorun burada başlamıştır. Rektörlüğe bağlı Türk Dili Bölümü Başkanlığı itirazda bulunmuş, Türk Dili dersinin ortak zorunlu ders olduğu gerekçesiyle ancak okutmanlarca verilebileceğini, başka hiçbir akademik personelin bu dersi veremeyeceğini savlamıştır. Oysa üniversitedeki bütün Türk Dili derslerini okutmayı tekelinde gören Türk Dili Bölümü, bünyesinde yeterince okutman olmadığı gerekçesiyle yüksekokullarda açık bulunan Türk Dili derslerini vermek üzere MEB'e bağlı okullardan öğretmen görevlendirilmesine yol açmıştır. Yani dilbilim uzmanı öğretim üyesinin Türk Dili dersini veremeyeceği savunulurken, ortaöğretimden öğretmen görevlendirilmekte, akla da bilime de sığmayacak bir çelişkiye düşülmektedir. Yöneticilerde görmeye alıştığımız üzere, bu yanlış "YÖK'ün böyle istemesi"yle savunulmakta, YÖK ise bu yanıltmaca içerisinde farkında olmadan yanlış yönlenmekte ve konuya yalnız biçimsel açıdan bakmaktadır.

Buna benzer biçimde Türkiye Cumhuriyeti Tarihi doçentinin bile "Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi" dersini vermesi engellenmektedir. Bu dersi de sadece ilgili okutmanın verebileceği savlanmaktadır ki, bunun bilimsel hiçbir açıklaması yoktur.

YÖNETİM SORUNLARI

Acaba akademik kurumlarda eğitim-öğretimle ilgili konuların bile bu kadar dar biçimsel bir çerçeveye sıkıştırılması zorunlu derslere olumsuz yaklaşılmasına mı neden olmaktadır, yoksa derslerin verimsizliliği ve ciddiyete alınmaması mı bu dar görüşlülüğü doğurmaktadır? Bizce her ikisi doğrudur. Ama neden ne olursa olsun, ortada kabul edilemeyecek bir durum söz konusudur.

2547'nin yukarıdan aşağıya yöneticilere verdiği aşırı yetkiler her zaman kötüye kullanılmaya açıktır. Nitekim bu yetkilerin abartılarak kullanılmasıyla oluşturulan emir-komuta zinciri içerisinde böyle sorunlara yapay bir yasal kılıf uydurulabilmektedir. Öyle ki, çok iyi tartışılarak karara bağlanması gereken konular bile göstermelik kurul toplantılarında sonuca bağlanmakta, hatta alınan kararlar toplantı tarihinden önce bilinebilmektedir. Kuşkusuz böyle çelişkiler kurumları ve kurulları gölgelemekte, saygınlıklarını zedelemektedir.

Üniversitelerde okutulan bazı derslerin ortak ve zorunlu olması, bu derslerin mutlaka okutmanlarca verileceği ya da öğretim üyelerince verilemeyeceği anlamına gelmemektedir. Her ders ilgili anabilim dalının görevlendirdiği, uygun formasyona ve ders verme yetkisine sahip her öğretim elemanınca verilebilir.

Ortak zorunlu dersler ya öğrenciler için formalite/yük olmaktan çıkarılarak gerekli saygınlığa kavuşturulmalı, ya da seçmeli yapılmalıdır. Bizce bu derslerin kaldırılması çok yanlış bir tercih olur; hatta hakkettikleri saygınlığı yeniden kazanmaları yükseköğretimin öncelikli konularındandır. Bunun için planlama, yürütme ve denetimin tek elde toplanması yerine mutlaka ilgili anabilim dallarına bırakılması gerekmektedir. Zira Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi için olmasa bile, diğer derslerin içeriğinin alanlara göre yapılandırılması (örneğin yabancı dilin mühendislikle, Türk dilinin yabancı dille

ilişkilendirilmesi) olanaklıdır. Bu derslerin öğrencilerce ciddiye alınması, günlük yaşamla ve gelecekle ilişkilendirilerek ve sevdirilerek öğrencilerin motive edilmesiyle olanaklıdır. Öğrencilerin de isteği budur.